

Woke – myrsky vesilasissa

Woken herättämä somemyrsky osoittaa jo tyyntymisen merkkejä. Mitä termi tarkoittaa ja miksi woke aiheutti *myrskyn vesilasissa*?

Sturm im Wasserglas

Sosiaalisessa mediassa on harvoin tyyntä ja rauhallista. Vastakkainasettelu ja myrskyisä debatti kuuluvat somen luonteeseen. Kun yksi myrsky tyyntyy, toinen kasvattaa voimaa virtualisessa horisontissa.

Tiettävästi myrskystä vesilasissa puhui ensimmäisenä Marcus Tullius Cicero. Sitaatti viittaa mitättömän aiheen ympärille syntyneeseen tarpeettoman suureen kuohuntaan ja raivoon. Somessa myrskyn vesilasissa voi aiheuttaa mikä tahansa trendaava ilmiö vaahtokarkeista nahkatakkiin tai mRNA-injektioista pääministerin selfieen.

Woke-ajatteluun liittyvä *valveutuneisuus* voidaan tulkita rintamalinjaksi radikaalin oikeiston ja progressiivisen vasemmiston välisessä *kulttuurisodassa*. Alkuaan *woke* oli Yhdysvaltojen afrikkalaistaustaisen vähemmistön 1930-luvulla omaksuma termi, jolla viitattiin rotusyrjinnän uhkat tiedostavaan *valveutuneeseen* henkilöön.

Aihetta syventäviä juttuja Ruokasodassa:

- Kulttuurisodat
- Äärioikeisto
- Informaatiovaikuttaminen ja disinformaation psykologia

Saatteeksi: Reaalimaailmassa ihmiset eivät kilpaile samassa sarjassa tai edes

samassa pelissä

Haparoin mahdollisuuksien tasa-arvon ja woke-kritiikin aasinsillalle. Minulla on vahva tunne, että sellainen aasinsilta on olemassa.

Mahdollisuuksien tasa-arvon ideologinen perusta on vahva: Kaikilla tulee olla samat oikeudet ja mahdollisuudet tavoitella hyvää ja arvokasta elämää. Yleisellä tasolla tämä toteutuu meillä hyvin.

Kritiikin terä kohdistuu kätkeytyyn ansalankaan: Jos mahdollisuuksien tasa-arvo toteutuu, yhteiskunnassa havaittavat eriarvoisuudet selittyvät eriarvoistavan yhteiskunnan sijaan yksilöiden ja ryhmien heikommilla kyvyillä ja/tai moraalisella inkompetenssilla.

Tällainen ajattelu hipoo *sosiaalidarwinismia*, jossa ihmisyyhteisö ymmärretään *olemassaolon taistelukenttänä*. Kulttuuri on kuitenkin keinotekoinen konstruktio ja siinä vallitsee sovitut säännöt. Moraalisten päätelmien omaksuminen luonnosta on G. E. Mooren määritelmän mukaan naturalistinen virhepäätelmä. Humeen giljotiini toteaa saman: vallitsevista tosiasioista ei voi johtaa moraalisia sääntöjä.

Sosiaalidarwinismissa ulttuurievoluutio toteutuu aivan kuten biologinen evoluutio. Yhteiskunnassa käydään jatkuvaa selviytymiskamppailua, jossa evoluutioteorian mukaisesti vahvimmat menestyvät ja heikoimmat alistuvat tai tuhoutuvat.

Organisistisessa, naturalistisessa ja sosiaalidarwinistisessä järjestelmässä yhteiskunta imitoi luontoa ja luonnon hierarkkista järjestystä.

Tällainen järjestelmä on väistämättä eriarvoistava. Ihmisen asema yhteisössä toteutuu älyn, kykyjen, varallisuuden ja fysiologisten ominaisuuksien arvohierarkiana.

Yksilöiden ja ryhmien etninen tausta, moraalinen kompetenssi

sekä kyvyt ja taidot määrittävät ihmisen *instrumentaalisen* arvon ja aseman yhteiskunnassa ja maailmassa.

Radikaalille oikeistolalle organisistinen ja hierarkkinen yhteiskunta on eräänlainen mahdollisuuksien tasa-arvoon kytketty perusoletus: kaikilla on mahdollisuus yhtäläiseen menestykseen, mutta älyllisesti, fysiologisesti ja moraalisesti heikommat eivät pärjää yhteiskunnallisessa kamppailussa yhtä hyvin kuin ahkerat ja älykkäät. Näin luonto toimii.

Koska tämä on luonnollinen ja oikeudenmukainen järjestys, sitä ei pidä horjuttaa.

Italialainen politologi Norberto Bobbio väitti, että asenteet eriarvoisuuteen ovat ensisijaisesti se, mikä erottaa vasemmistolaisen politiikan oikeistostolaisesta politiikasta.

Vasemmiston ajattelussa ihmisten välinen eriarvoisuus tulkitaan keinotekoisena ja negatiivisena ilmiönä. Valtion tehtävä on korjata yhteiskunnallinen eriarvoisuus.

Traditionalistinen oikeisto uskoo, että ihmisten välinen eriarvoisuus on luonnollinen ja myönteinen ilmiö, jota valtion tulee ylläpitää ja tukea, koska luonnollinen kilpailu johtaa innovatiiviseen ja dynaamiseen yhteiskuntaan. Valtion tehtävä ei ole puuttua sosiaaliseen eriarvoisuuteen.

Wokeen yhdistetään kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla sosiaalista eriarvoisuutta tasa-arvoistava tavoitteellisuus. Vasemmistolainen vaikutus näkyy mm. feminismissä, naisten aborttioikeudessa, LGBT-kysymyksissä ja jopa kielessä (*n-kieli*).

Vasemmistolaisessa woke-ajattelussa mahdollisuuksien tasa-arvoa kritisoidaan mm. sillä, että todellisessa maailmassa ihmisillä ei ole alkutilanteessa samoja mahdollisuuksia. Jotkut ovat hieman paremmassa alkuasemassa ja hieman tasa-arvoisempia kuin toiset.

Kritiikissä todetaan, että mahdollisuuksien tasa-arvo ylläpitää eriarvoisuutta, koska se tulkitsee yhteiskunnallisen eriarvoisuuden eritasoisten yksilöiden ja ryhmien luonnollisina eroina ja kiistää, että yhteiskunnassa olisi vähemmistöjä eriarvoistavia keinotekoisia rakenteita.

Mutta yhteiskunnassa on valtavasti rakenteellisia ja sukupolvet ylittäviä yksilöitä ja ryhmiä koskettavia ennakoasenteita, jotka ohjaavat valintojamme. Ajatusleikki osoittaa tämän:

Palkkaisitko somalitaustaisen Muhammedin vai kantasuomalaisen Jukan?

Asetelma on eriarvoistava, koska etnisen taustan tai ihonvärin ei pitäisi olla valintakriteeri. Todellisuudessa vain hakijoiden kykyjen ja ammattiin soveltuvuuden tulisi toimia kriteereinä.

Monet laitoikeistolaiset reagoivat wokeen pejoratiivisesti: halveksuvasti ja väheksyvästi.

Vihervasemmistolla tuskin on selvästi määriteltyä woke-ideologiaa. Edes vihervasemmisto ei muodosta ideologisesti homogeenistä ryhmää. Luulen, että woke on termi, jonka alle radikaali oikeisto niputtaa vastustamiaan vihervasemmistolaisia ihmisoikeus- ja ympäristökysymyksiä.

Woke rinnastuu vahvasti 1990-luvulla kehitettyyn salaliittoteoriaan *kulttuurimarxismista* ja vasemmiston itsensä kehittämään *poliittisen korrektiuden oppiin*. Näillä kaikilla on negatiivinen konnotaatio. Woke on olkiukon pahvinen kuva. Sillä on vain kaksi ulottuvuutta: negatiivinen ja positiivinen katselukulmasta riippuen.

Tällä en tarkoita, etteikö Suomen poliittisella kentällä olisi naiiveja *idealisteja*, joiden woke- ja PC-ajattelu harhautuu

ajattelun absolutismiin. Ääriajattelu johtaa ideologiseen vankilaan ja kielen kieltolakiin. Naiivin progressivismin uhkana on demokratiaa ja ihmisoikeuksia rajoittava ajatus- ja käytösrikkeitä vavova yhteiskunta, jossa on turvauduttava *n-kielen*, koska joistain sanoista on tehty tabuja.

Vastustan tällaista orwellilaista ajatus- ja käytösrikoksia valvovaa ja tuomitsevaa (cancel-kulttuuri) suuntausta syvästi. Se tuo mukanaan ongelmia, jotka ylittävät moninkertaisesti ongelmat, joihin vähemmistöjen oikeuksia ajavalla politiikalla halutaan puuttua.

Rakenteellisesti eriarvoistava yhteiskunta on tosiasia, mutta se ei korjaudu ampumalla tykillä taloon pesiytynyttä *myyrää*.

Ongelma on olemassa, mutta ei niin merkittävä, että sen vuoksi historia pitäisi uudelleenkirjoittaa, taide ja kulttuuri dekonstruoida, sensuroida ja liputtaa varoitusmerkein. Kansan enemmistöä ei pidä aivopestä ja uudelleen kouluttaa elämään vähemmistöjen ehdoilla. Se on laajasti kansan oikeustajun, identiteetin, oikeudenmukaisuusperiaatteen, demokratian, progressiivisen kehityksen, kulttuurievoluution ja ilmaisunvapauden kyseenalaistava tie.

Ääriajattelun hevosenkenkämallissa vastakkaisten ideologioiden menetelmät ja päämäärät lähentyvät toisiaan ideologioiden ääripäissä. Progressiivinen liberalismi johtaa äärimilleen vietyinä ihmisoikeuksia rajoittavaan, suljettuun ja valvottuun antiliberalistiseen yhteiskuntaan, joka ei ole kenellekään parempi yhteiskunta – ei edes vähemmistöille.

Uhkana on totalitarismeista tuttu *kaksoisajattelua* ylläpitävä *pseudokieli*, jossa kaikkien on varottava käyttämästä kiellettyjä sanoja (*n-kieli*). Neuvostoliitossa ongelmista puhuttiin vain keittiössä tai mustan huumorin välityksellä, mutta julkisissa tiloissa pitäydyttiin vallitsevassa totuudessa oli se mitä vain.

Kaksoisajattelua kuvaa hyvin määritelmät: Sota on rauhaa /

vapaus on orjuutta / tietämättömyys on voimaa. Orwellilla oikeaa ajattelua (kognitiivista eripuraa) ohjaavat esimerkiksi sodasta vastaava rauhan ministeriö ja taloudellisesta niukkuudesta vastaava yltäkylläisyyden ministeriö.

George Orwell kuvasi kielen manipulointia ja henkistä hallintaa totalitarismin metodeina. Hän uskoi vakaasti, että totalitarismi ja kielen korruptio ovat yhteenkietoutuneita. Orwell varoitti, että poliittinen kielenkäyttö väärentää käsitteitä ja tapahtumia.

Populismi hyödyntää käsitteiden ja merkitysten hämärtämistä, väärintulkintoja ja kontekstistaan irrallisia ilmaisuja. Totalitarismiin kuuluu aina disinformaatio ja propaganda.

Siinä missä radikaali oikeistopopulismi tyypistää ilmiöt ja asiat sloganeiksi ja tunteisiin vetoaviksi meemeiksi sekä sanojen tarkoituksellisiksi väärintulkinnoina, naiivi vasemmisto yrittää tukahduttaa itse kielen ja sen ilmaisuvoiman. Molemmissa ääripäissä vastaan tulee samanlainen totalitarismi ja hengen vankila.

Kieli on kulttuurin perusta. Kielen rajoittaminen ja jatkuva uudelleen merkitseminen on kulttuurin murhaamista.

Moni oikeistolainen ajattelija kokee woke-ilmiössä uhkan sanan- ja ilmaisunvapaudelle, mutta todellinen uhka kohdistuu kieleen ja kulttuuriin. Oikeistolaisista poiketen minä en suosi ehdotonta sananvapautta ja vihapuheiden lietsomista sananvapauden nimissä, mutta en myöskään suvaitse kielen ilmaisuvoiman rajoittamista kaksoisajattelua ylläpitäväksi pelon ja henkisen hallinnan välineeksi.

The slowness of this stupid poke tortures me to death. Adolphe Belot, 1865

Termit tarvitsevat vastinparin. Löysin woke-termille ihastuttavan vastakohtan 1800-luvun amerikkalaislangista:

poke, joka viittaa tyhmähköön, hitaaseen ja jääräpäiseen perinteisiin takertuvaan tyyppiin. Siihen sopisi: *Woke the Poke!*

Määrittelen *poke*-termin seuraavasti: *poke* uskoo jääräpäisesti sosiaalidarwinismiin ja haluaa absolutisoida kansojen, rotujen, yksilöiden ja kulttuurien väliset erot. *Poke* vihaa *wokea*, joka vastustaa *poken* eriarvoistavaa arvomaailmaa.

Woke ei ole poliittinen aatesuunta tai ideologia, vaikka sellaiseksi se halutaan usein määritellä.

Alkuaan termi viittasi *asenteeseen* ja sosiaalisen eriarvoisuuden *tiedostamiseen*. Termi ei liity ideologisesti marxismiin, mutta vasemmistossa ihmisoikeuksiin suhtaudutaan *valveutuneemmin* kuin radikaalissa oikeistossa.

Ideologiaksi *woke* vääntyy kulttuurisodan retoriikassa. Yksilöt on kätevää lokeroida tarkasti rajattuihin, kvantitatiivisiin ja kvalitatiivisiin sosiaalisiin ryhmiin. Se on kätevää, mutta ei erityisen rehellistä tai oikeudenmukaista. Myös naiivi liberalismi pyrkii lokeroimaan ihmiset ja kulttuurit.

Aristoteelisen retoriikan *Logos*, *Pathos* ja *Ethos* ovat läsnä arjessa ja *somessa*. Ihmisen identiteetti ei määräydy irrallisten mielipiteiden tai vastatuuleissa horjuvan aatteen perusteella.

Yksilö voi kuulua moneen hyvin erilaiseen ryhmään. Valtakulttuuri muodostuu erilaisista alakulttuureista. Kaikkien ryhmien sosiaalista dynamiikkaa on järkevää arvioida intersektionaalisesti. Tämä ei kuitenkaan saa johtaa ihmisten pisteyttämiseen edustamiensa arvojen tai käyttämänsä kielen perusteella.

Vasemmisto ei tarvitse *woke*-termiä todistamaan yhteiskunnallisten ongelmien olemassaoloa. Sosiaaliset

ongelmat, kuten köyhyyteen liittyvä syrjäytyminen, etnisten vähemmistöjen kokema rasismi ja LGBT-ihmisten tuntema turvattomuus ovat tunnettuja tosiasioita. Ongelmien juurisyynä voi olla yhteisön hiljainen hyväksyntä valtavirrasta poikkeavien syrjinnälle.

Wokea vastaan hyökkäävä oikeisto hyökkää heikompien ja huonommassa asemassa olevien puolustajia vastaan

Implisiittisesti: heikomman puolustaminen, vihapuheen vastustaminen ja turvalliset tilat ovat oikeiston määritelmän mukaan vaarallista ideologiaa, koska sellainen ideologia voi heikentää vahvemman oikeuksia kiusata ja hyväksikäyttää heikompiaan.

Woke-termillä voidaan niputtaa kaikki yhteiskunnallisista epäkohdista puhuvat ja kirjoittavat, erityisesti vihervasemmistolaiset, feministit ja LGBT- tai aborttioikeuksia puolustavat ihmiset samaan ideologisesti vaaralliseen ryhmään.

Tämä ryhmä on olemassa, mutta ei yhteisenä poliittisena ideologiana; ryhmää yhdistää ideologian sijaan moraalinen selkäranka ja usko ihmisarvoon.

Homogeenistä ja filosofisesti yhtenäistä woke-ryhmää ei ole olemassa: liberaalin ja progressiivisen maailmankuvan päällekkäisyydet lomittuvat ihmisoikeudet tunnustaviin humanistisiin arvoihin. Vasemmisto ja vihreä liike eivät ole poliittisesti yhtään sen yhtenäisempiä kuin maltillinen oikeisto ja äärioikeisto.

Välihuomio: Somessa kiertää aiheeseen liittyviä huhuja ja hypoteeseja. Huhujen mukaan Venäjä masinoi ja rahoittaa sosiaalisen median *woke-hysteriaa* Euroopassa ja Yhdysvalloissa osana länsivastaista informaatio sotaa. Venäjän *modus operandi* on kylvää riitoja, epäluottamusta ja yhteiskunnallista hajaannusta. USA:n tiedustelun mukaan Venäjä on rahoittanut äärioikeistolaisia liikkeitä Euroopassa ja Yhdysvalloissa ainakin 300 miljoonalla dollarilla. Todistettavasti rahoitusta on saanut ainakin Marine Le Penin johtama ranskalainen Kansallinen rintama. Aikoinaan ns. sivistysoikeisto korosti koulutuksen ja sivistyksen merkitystä. Nykyinen äärioikeisto hyökkää ankarasti tiedettä, asiantuntijoita ja yliopistojen koulutettua, tiedostavaa ja sivistynyttä väestöä vastaan. Sivistynyt ihminen näkee tunteisiin vetoavan populistisen retoriikan läpi. Radikaali oikeisto hyökkää kulttuuria, opetusta ja yliopistoja vastaan osana arvoliberalismia vastaan käymäänsä kulttuurisotaa.

Yksinkertaisimmillaan *woke* on ihmisen yhteiskunnallista *asennetta* kuvaava adjektiivi. Maailmassa on yhä pahuutta, syrjintää, sortoa, vainoa ja epäoikeudenmukaisuutta. *Woke tiedostaa* epäkohdat.

Jos et näe rasismia ja eriarvoisuutta ympärilläsi, et ehkä ole *hereillä* tai suljet syrjinnältä silmäsi. Usein silmien sulkeminen epäkohdilta on helpompaa kuin epäkohtien tiedostaminen.

Esimerkki 1: Pääkaupunkiseudulla jopa alakoululaiset maahanmuuttajataustaiset lapset joutuvat usein aikuisten suomalaisten (*huomalaisten*) rasistisen huutelun ja uhkailun kohteiksi.

Esimerkki 2: Islamilaiseen taustaan viittaava nimi, väärä uskonto, väärä ihonväri, väärä seksuaalinen identiteetti tai seksuaalinen suuntautuneisuus vaikuttavat tunnetusti työhaastatteluissa kielteisesti työnhakijan mahdollisuuksiin tulla valituksi haettuun toimeen.

If you're woke, you dig it!

Somessa mielipiteet vääristyvät ja binääristyvät: On vain kaksi vaihtoehtoa – oikea ja väärä. Olet natsi tai kommunisti; äärioikeistolainen tai marxilainen; jos kannatat Euroopan unionia, vihaat Suomea; olet joko *woke* tai *rasisti* jne. Reaalimaailmassa on somea enemmän sävyeroja. Kutsun poliittisten ja ideologisten näkemysten sävyeroja *mielipidegradientiksi*.

Asiat vääntyvät internetin satu- ja viihdemaailmassa surrealistisiksi: Jos et kannata persuja, vihaat sananvapautta; jos tuet translakia, kannatat pedofiilejä; jos kannatat naisten oikeuksia, olet intersektionaalinen feministi; jos tuet Ukrainaa suvereniteettia, olet homosatanisti; jos uskot *plandemiaan*, tuet rokotteilla tehtävää kansanmurhaa.

Nämä esimerkit ovat absurdeja, mutta internetin syvemässä päädyssä, 4chanissa, *ohilaudassa*, Venäjän mediassa ja USA:n äärikonservatiivisissa MAGA-ryhmissä kahjot ja leimaavat väitteet sekä valheet ja vihapuhe kuuluvat perusviestintään.

Äärioikeistolainen maga-some on villi ja dystooppinen maailma, jossa pizzeriat ovat satanistipedofiilikulttien kulisseeja; pizzarioiden kellareissa vasemmistolainen eliitti murhaa lapsia kabbalistisissa seremonioissa saadakseen terveyttä edistävää *adrenokromia* (ks. Hunter S. Thompson: Fear And Loathing in Las Vegas).

Tällainen kahjo diskurssi polarisoi ja binärisoi yhteiskuntaa "*meihin*" ja "*niihin muihin*". Se on puolesta- tai vastaan-filosofiaa ilman vaihtoehtoja. Kulttuurisota ylläpitää ja syventää jakolinjaa. Jatkuvan kulttuurisodan ideologia on äärioikealla toimivaksi todettu politiikka.

Pitääkö yliopistojen ja koulujen olla turvallisia tiloja?

Miksi yliopistojen pitäisi olla kaikille opiskelijoille (sukupuoleen, seksuaalisuuteen, etniseen ja kulttuuriseen taustaan tai uskontoon katsomatta) turvallisia tiloja? Entä miksi peruskouluissa pitäisi tavoitella nollatoleranssia kiusaamiselle?

Oikeiston someviesteistä saa vaikutelman, että vihapuhe, kiusaaminen, vaino, sorto, rasismi ja seksismi kuuluvat sananvapauden takaamiin loukkaamattomiin perusoikeuksiin.

Kyse on wokeismiakin syvemmästä vasemmistolaisesta stallarijuonesta: nimittäin Suomen perustuslaista:

2 luku

Perusoikeudet

6 §

Yhdenvertaisuus

Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Sukupuolten tasa-arvoa edistetään yhteiskunnallisessa toiminnassa sekä työelämässä, erityisesti palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehdoista määrättäessä, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.

7 §

Oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen

Jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.

Ketään ei saa tuomita kuolemaan, kiduttaa eikä muutoinkaan kohdella ihmisarvoa loukkaavasti.

Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Rangaistuksen, joka sisältää vapaudenmenetyksen, määrää tuomioistuin. Muun vapaudenmenetyksen laillisuus voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Vapautensa menettäneen oikeudet turvataan lailla.

On hullua, että somessa woke-keskustelu uhriuttaa hyvin toimeentulevia cis-heteromiehiä. Kun LGBT-aktiivi jakaa kuvakaappauksia kymmenistä saamistaan raiskaus- ja tappouhkauksista, valkoinen cis-heteromies uhriutuu julkisesta vegaani-, abortti- ja LGBT-keskustelusta.

Ruoka- ja energiakriisiä, globaalia inflaatiota, maailmantalouden heikkoja näkymiä, karannutta kasvihuioneilmiötä ja Euroopassa mahdollisesti eskaloituvaa

sotaa enemmän valkoisia cis-heteromiehiä piinaa jopitää valveila Sanna Marinin nahkatakki, vaahtokarkki-kohu, Greta Thunberg, intersektionaalinen feminismi, trans-oikeudet, naisten aborttioikeus, bensan hinta, vegaaniaate ja ilmastoöyhötys.

Woke on infektoinut yhteiskunnan ja yhteiskunta on kääntynyt cis-heteromiesten vastaiseksi

Tunteilla, vihapuheilla ja valheilla flirttailevan populismin valjastaminen poliittiseen retoriikkaan on kuin Pandoran lipas. Se avaa ovia, jotka olisi järkevää pitää kiinni. Vähemmistöihin kohdistuva vihapuhe on historiallisesti aina johtanut vainoihin, sortoon ja kansanmurhiin.

Kulttuurimatka Twitteriin vahvistaa sen, että suosittujen oikeistolaisien kirjoittajien tviiteissä *wokea* kuvaillaan hyökkäykseksi sanan- ja ilmaisunvapautta vastaan. Oikeistolle *wokeismi* on vakavampi uhka kuin ruoka- ja energiakriisi, Ukrainassa käytävä sota, hallitsematon inflaatio ja maailmantalouden heikot näkymät.

Valveutuneisuus on vaikeampaa kuin tiedostamattomuus

Vaikka woke on verbin partisiippimuoto, se käyttäytyy kielessä kuten adjektiivi, joka tarkoittaa rodulliset ennakkoluulot ja syrjinnän tiedostavaa henkilöä. Sana on peräisin afrikkalais-amerikkalaisesta kansankielestä (AAVE).

2010-luvulta lähtien *woke*-termiin on sisältynyt laajemmin tietoisuus sosiaalisesta eriarvoisuudesta, kuten rasismista. Sitä on käytetty myös lyhenteenä vasemmiston **identiteettipolitiikalle*** ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyville ideoille (mm. valkoisten etuoikeudet).

*Identiteettipolitiikka on poliittisen ryhmän muodostamista rodun, sukupuolen, etnisen ryhmän, seksuaalisuuden tai muun vastaavan ominaisuuden mukaan, ei poliittisen ideologian tai taloudellisten etujen perusteella. Identiteettipoliittisen liikkeen jäsenistö voi koostua esimerkiksi etnisesti, rodullisesti tai uskonnollisesti yhtenäisestä ryhmästä. Identiteettipolitiikalle on tyypillistä jaottelu esimerkiksi mustiin ja valkoisiin, oikeaan ja väärään uskontoon tai hyväksyttävään ja torjuttavaan seksuaaliseen suuntautumiseen. Identiteettipoliittisessa toiminnassa on usein kyse siitä, että ryhmän jäsenet eivät koe saaneensa tunnustusta yhteiskunnassa ryhmänä. Useat sodat ovat identiteettiryhmien välisiä yhteenottoja. Tämä sisältää eri kansallisuuksien tai eri aatteiden väliset sodat. Menneisyyden sodissa oli silti usein kyse valtion edun ajamisesta. Nykyisin identiteetin innoittama poliittinen liikehdintä pohjautuu ihmisten luokitteluun jonkin ryhmän jäseneksi. Se liittyy myös globalisaatioon. Ajatusten välittäminen on helpottunut uuden tekniikan takia, eikä lukutaidottomuuskaan ole enää esteenä ajatusten liikkumiselle.

Woke-termi ilmestyi afrikkalais-amerikkalaisten puhekieleen 1930-luvulla. Se viittasi tietoisuuteen afrikkalaisamerikkalaisia koskevista sosiaalisista ja poliittisista ongelmista. Lause lausuttiin *Lead Belly*n ja myöhemmin *Erykah Badun* nauhoitteilla.

Michael Brownin ampumisen jälkeen (Ferguson, Missouri 2014), Black Lives Matter -aktivistit, jotka halusivat lisätä tietoisuutta afroamerikkalaisten kokemasta poliisiväkivallasta, tekivät käsitteen tunnetuksi. Termistä syntyi suosittu Internet-meemi. Myös valkoiset käyttivät sitä ilmaistaakseen tukensa BLM-liikkeelle. Jotkut kommentaattorit tosin ovat kritisoineet termin laajaa käyttöä kulttuuriseksi omimiseksi.

Pääasiassa *millenniaalien sukupolven* liittyvä termi levisi nopeasti. Se lisättiin Oxford English Dictionary -sanakirjaan

vuonna 2017. Termit *woke-kapitalismi* ja *woke-pesu* (woke-washing) määriteltiin kuvaamaan yrityksiä, jotka ilmaisivat tukensa progressiiviselle liberalismille ja sosiaaliselle oikeudenmukaisuudelle.

Vuoteen 2020 mennessä osa poliittisesta keskustasta ja oikeistosta omaksui *woke*-käsitteen ironisella tavalla, loukkauksena edistyksellisille tai vasemmistolaisille liikkeille ja ideologioille, joita pidettiin liian innokkaina, performatiivisina tai epärehellisinä. Jotkut kommentaattorit puolestaan alkoivat pitää sitä loukkaavana terminä, joka liittyy negatiivisesti niihin, jotka edistävät identiteettiä ja rotuun liittyviä poliittisia aatteita.

Termin alkuperä ja käyttö

"Herää Etiopia! Herää Afrikka! Tehkäämme työtä vapaan, lunastetun ja mahtavan kansan loistokkaan valtion eteen."
–Marcus Garvey, *Philosophy and Opinions* (1923). [1][2][3]

Joissakin afrikkalais-amerikkalaisen englannin muodoissa *wokea* käytetään heränneen (*woke*) tilalla, joka on *wake*-verbin partisiippimuoto. Tämä on johtanut termin käyttöön adjektiivina, joka vastaa sanaa *hereillä*, josta on tullut valtavirtaa Yhdysvalloissa. [4][5]

"Pysyminen hereillä" voi ilmaista afrikkalaisamerikkalaisen englannin tehostettua jatkuvaa ja tavanomaista kielioppia (toimii kuten *habitual be*), pohjimmiltaan *aina hereillä* tai *aina valppaana*. [6]

20. vuosisata

Musta amerikkalainen folk-laulaja-lauluntekijä Huddie Ledbetter, alias Lead Belly, käyttää lausetta vuoden 1938 kappaleensa "Scottsboro Boys" nauhoituksen lopussa. Laulu kertoo tarinan yhdeksästä mustasta teinistä, joita syytetään kahden valkoisen naisen raiskaamisesta. Lead Belly sanoi: "I

advise everybody, be a little careful when they go along through there – best stay woke, keep their eyes open.”[7][8]

Aja Romano kirjoittaa Voxilla, että tämä edustaa *”mustien amerikkalaisten tarvetta olla tietoisia rasistisista uhkista ja valkoisen Amerikan mahdollisista vaaroista.”*

J. Saunders Redding nauhoitti lausunnon afroamerikkalaiselta United Mine Workersin virkailijalta vuonna 1940. Siinä todettiin: *””Let me tell you buddy. Waking up is a damn sight harder than going to sleep, but we’ll stay woke up longer.”.* [2][9]

1900-luvun puolivälissä *woke* tarkoitti *”hyvin perillä olevaa”* tai *”tietoista”*, erityisesti poliittisessa tai kulttuurisessa merkityksessä. Oxford English Dictionary jäljittää varhaisimman tällaisen käytön vuoden 1962 New York Times -lehden artikkeliin nimeltä *”If You’re Woke You Dig It”*, jonka on kirjoittanut afroamerikkalainen kirjailija William Melvin Kelley. Siinä kuvataan mustan slangin omaksumista valkoisten beatnikkien toimesta.

Woke oli saanut enemmän poliittisia konnotaatioita vuoteen 1971 mennessä. Barry Beckhamin näytelmä *Garvey Lives!* sisälsi rivin: *”Olen nukkunut koko ikäni. Ja nyt kun herra Garvey herätti minut, pysyn hereillä ja autan häntä herättämään muita mustia.”* Marcus Garvey oli itse kehottanut 1900-luvun alun yleisöään: *”Herää Etiopia! Herää Afrikka!”* Romano kuvailee tätä *”globaalina kutsuna mustille tulla sosiaalisesti ja poliittisesti tietoisemmiksi”*. [3][4][10][11][12]

2000-luvulta 2010-luvun alkuun, #Staywoke hashtag

2000-luvulla ja 2010-luvun alussa *woke* käytettiin terminä, jolla viitattiin henkilöön, joka ei ole kirjaimellisesti *nukahtanut*, mutta myös slangissa epäilystä, että kumppani

pettää.[2]

Marraskuussa 2016 laulaja Childish Gambino julkaisi kappaleen "Redbone", joka käytti sanoja *stay woke* viitaten uskottomuuteen.[13]

2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä *woke*-termin käyttö sisälsi aikaisemman merkityksen lisättynä "*valppaana sosiaaliseen ja/tai rodulliseen syrjintään ja epäoikeudenmukaisuuteen*".[4]

Amerikkalaisen laulajan Erykah Badun (kuvassa 2012) vuonna 2008 julkaisema kappale "*Master Teacher*", kehotti valppauteen – *stay woke*. [5][10][11]

Merriam-Websterin määritelmän mukaan Badun laulussa *stay woke* tarkoittaa "*itsetietoista, hallitsevan paradigman kyseenalaistamista ja parempaan pyrkimistä*". Vaikka kappaleen kontekstissa sillä ei vielä ollut erityistä yhteyttä oikeuskysymyksiin, Merriam-Webster antaa kiitosta sanonnan käytöstä sen myöhemmällä yhteydellä näihin kysymyksiin.[5][14]

Lauluntekijä Georgia Anne Muldrow, joka sävelsi "*Master Teacherin*" vuonna 2005, kertoi *Okayplayerin* uutis- ja

kulttuuritoimittaja Elijah Watsonille, että opiskellessaan jazzia New Yorkin yliopistossa hän omaksui ilmaisun Harlemin alttosaksofonisti Lakecia Benjaminilta. Tämä käytti ilmaisua siinä mielessä, että hän halusi *"pysyä hereillä"* väsymyksen tai ikävystymisen vuoksi, "puhumalla siitä, kuinka hän yritti pysyä hereillä, ettei kirjaimellisesti *sammuisi*".

Kunnianosoituksena Benjaminille Muldrow kirjoitti t-paitaansa "Stay woke", joka ajan myötä viittasi erityisesti itsensä etsintäprosessiin (erotuksena henkilökohtaisesta tuottavuudesta). [15]

The Economistin mukaan ilmaiset *woke* ja #Staywoke-hashtag alkoivat levitä verkossa. Woke "sai sisällön, joka tarkoitti progressiivista näkemystä yhteiskunnallisissa asioissa ja rotukysymyksissä ." Twiitissä mainittiin venäläinen feministinen rockyhtye Pussy Riot, jonka jäsenet oli vangittu vuonna 2012, Badu kirjoitti:

"Totuus ei vaadi uskoa. Pysy hereillä. Katso tarkkaan. #FreePussyRiot."

[Know Your Meme on maininnut tämän yhtenä ensimmäisistä esimerkeistä #Staywoke hashtageista.

PussyRiotin antiputinistinen *woke-aktivismi* saattoi aikanaan näyttää hassulta feministiseltä parodialta, mutta jos useimmat venäläiset olisivat valveutuneet ja aktivoituneet Putinin totalitarisoituvaa hallintoa vastaan, Venäjä voisi olla tänään kehittyvä ihmisoikeuksia ja kansainvälisiä lakeja noudattava demokratia. [16][17][18][19][20]][21] [22]

Ihmisoikeustilanne Venäjällä on länsimaihin nähden hyvin heikko. Sorto ja vaino periytyvät osittain Neuvostoliiton ajoilta. Venäjä on ratifioinut useita ihmisoikeuksia takaavia sopimuksia. Tästä huolimatta ihmisoikeustilanne on heikentynyt 2010-luvulla.

Länsimaissa mainitaan yleensä oppositioaktivistien pidätykset, tekaistut syytteet, kidutukset vankiloissa, toimittajien ja poliittisten aktivistien salamurhat, järjestöjen toiminnan kieltämiset "ulkomaisina agentteina", oppositiomedian estäminen, vallan keskittäminen jne.

Kidutuksia tapahtuu poliisiasemilla, vankiloissa ja työleireillä. Tekijöinä ovat olleet poliisit, vanginvartijat ja turvallisuuspalvelun työntekijät, joskus myös sairaanhoitajat ja lääkärit. Kidutuksen syynä voi olla kurinpito tai rahan kiristys vangilta. Turvallisuuspalvelu kiduttaa myös tekaistun tunnustuksen saadakseen

LGBT-väestön asema on huonontunut. Ihmisoikeuksia pahentavat myös rikollisuus ja terrotiteot. Venäjä on prostituutioon kytkeytyvän ihmiskaupan lähtömaa. Perheväkivalta ja alkoholismi on yleistä. Orpolasten olot ovat järkyttävän huonot.

Moskovassa asuu 100 000 miljonääriä ja 74 miljardööriä. Köyhiä on 18–19 %. Venäläisistä 3 % on varakkaita, 7 % tulee hyvin toimeen, 20 % kuuluu keskiluokkaan, 50 % pienituloisia ja 20 % köyhiä.

Venäjä on oppikirjaesimerkki siitä, miksi woke-valveutuneisuutta ei pitäisi suoralta kädeltä leimata typeryydeksi.

Venäjän fasistinen kehitys on jatkunut kaksi vuosikymmentä. Länsimaissa Venäjän tekemille ihmisoikeusrikoksille viitattiin kintaalla halvan kaasun ja öljyn vuoksi.

Venäjän 2014 aloittama kansanmurhaan tähtäävä imperialistinen sota Ukrainassa paljasti julmalla tavalla, että suljimme silmämme vääryyksiltä liian pitkään. Venäjän hyökkäyssodan seurauksena Kreml on kiristänyt kansalaistensa valvontaa, koventanut lakeja, pakkomobilisoinut ihmisiä sotaan sekä uhannut Ukrainaa ja länttä ydinsodalla.

Diktatuureille tyypilliseen tapaan Venäjän sisäisestä turvallisuudesta vastaavia joukkoja (n. 300 000) on enemmän kuin sotilaita vakinaisessa palveluksessa.

Kollektiivinen länsi antoi fasistisen hirviön kasvaa ja vaurastua: nyt laajentumishaluinen diktatuuri uhkaa jo läntistä maailmaa ja maailmanrauhaa.

Monet venäläiset *woke-ihmiset* ovat maksaneet *valveutuneisuudestaan* kovan hinnan. Luettelo vainotuista, vangituista ja murhatuista venäläisistä on pitkä kuin nälkävuosi:

- Putinin syntymäpäivänä ammuttu toimittaja Anna Politkovskaja
- korruptiota vastustanut murhattu toimittaja Juri Shcekokhikh
- kadulle ammuttu toimittaja Paul Klebnikov
- murhattu miljardööri Boris Berezovski
- Kremlin lähellä ammuttu oppositiopoliitikko Boris Nemtsov
- poloniumilla myrkytetty Aleksandr Litvinenko
- myrkytetty ja vangittu Aleksei Navalnyi
- murhattu Tsetsenian sotaa vastustanut Sergei Jušenkov
- LGBT-aktivisti Jelena Grigorijev
- oppositioaktivisti Anton Stradymov
- ihmisoikeusaktivisti Magomed Jevlojev
- juristi Stanislav Markelov..

2010-: Black Lives Matter (BLM)

Michael Brownin ampumisen jälkeen (2014) Black Lives Matter (BLM) -liikkeen aktivistit käyttivät ilmaisua "stay woke" herättääkseen ihmisiä poliisiväkivallan vastaisuuteen. [2][23][22]

BET-dokumentti Stay Woke, joka käsitteli BLM-liikettä, esitettiin toukokuussa 2016. 2010-luvulla sana *woke*

(puhekielessä, passiivisesti ilmaistu verbin partisiippi) sai merkityksen ”poliittisesti ja sosiaalisesti tiedostava” BLM-aktivistien keskuudessa.[4][23][24][25]

Woke ei ole uusi ilmiö. Rage Against the Machine vastusti aktiivisesti vähemmistöihin kohdistuvaa viranomais- ja poliisiväkivaltaa jo 1990-luvulla.

Termin laajempi käyttö

Vaikka woke-termille ei ole olemassa yhtä sovittua määritelmää, se yhdistetään yleensä aatteisiin, kuten käsitykseen *valkoisten etuoikeutetusta asemasta tai orjuuden korvauksista afroamerikkalaisille*. Aatteet liittyvät usein identiteettiin ja rotuun ja niitä edistävät arvoliberaalit ja progressiiviset tahot.[26]

Voxin Aja Romano kirjoittaa, että woke kehittyi ”yhden sanan tiivistelmäksi vasemmistopoliittisesta ideologiasta, joka keskittyy sosiaalisen oikeudenmukaisuuden politiikkaan ja kriittiseen rotuteoriaan”.[2]

Kolumnisti David Brooks kirjoitti vuonna 2017: ”woke on radikaalisti tietoisuutta ja oikeutetusti vainoharhaisuutta.

Se on olla tietoinen valtarakenteita leviävästä mädännäisyydestä.” Sosiologi Marcyliena Morgan määrittelee termit *cool* ja *woke* vastakohtaisiksi ihmisarvon säilyttämiseksi sosiaalisen epäoikeudenmukaisuuden edessä. ”Vaikka *cool* on tyhjä merkityksistä ja tulkinnoista eikä osoita erityistä tietoisuutta, *woke* on selkeä ja suora koskien epäoikeudenmukaisuutta, rasismia, seksismiä jne.”[27][28]

Termi woke yleistyi erityisesti Black Twitterissä. André Brock, mustien digitaalisten tutkimusten professori (Georgia Institute of Technology) päätteli, että terminä woke keräsi suosiota Twitterissä, koska sen lyhyys sopi alustan 140 merkin rajoitukseen. Charles Pulliam-Mooren mukaan termi levisi

yleiseen käyttöön jo vuonna 2015. Ilmauksesta *stay woke* tuli Internet-meemi.[13] [14][29][30]

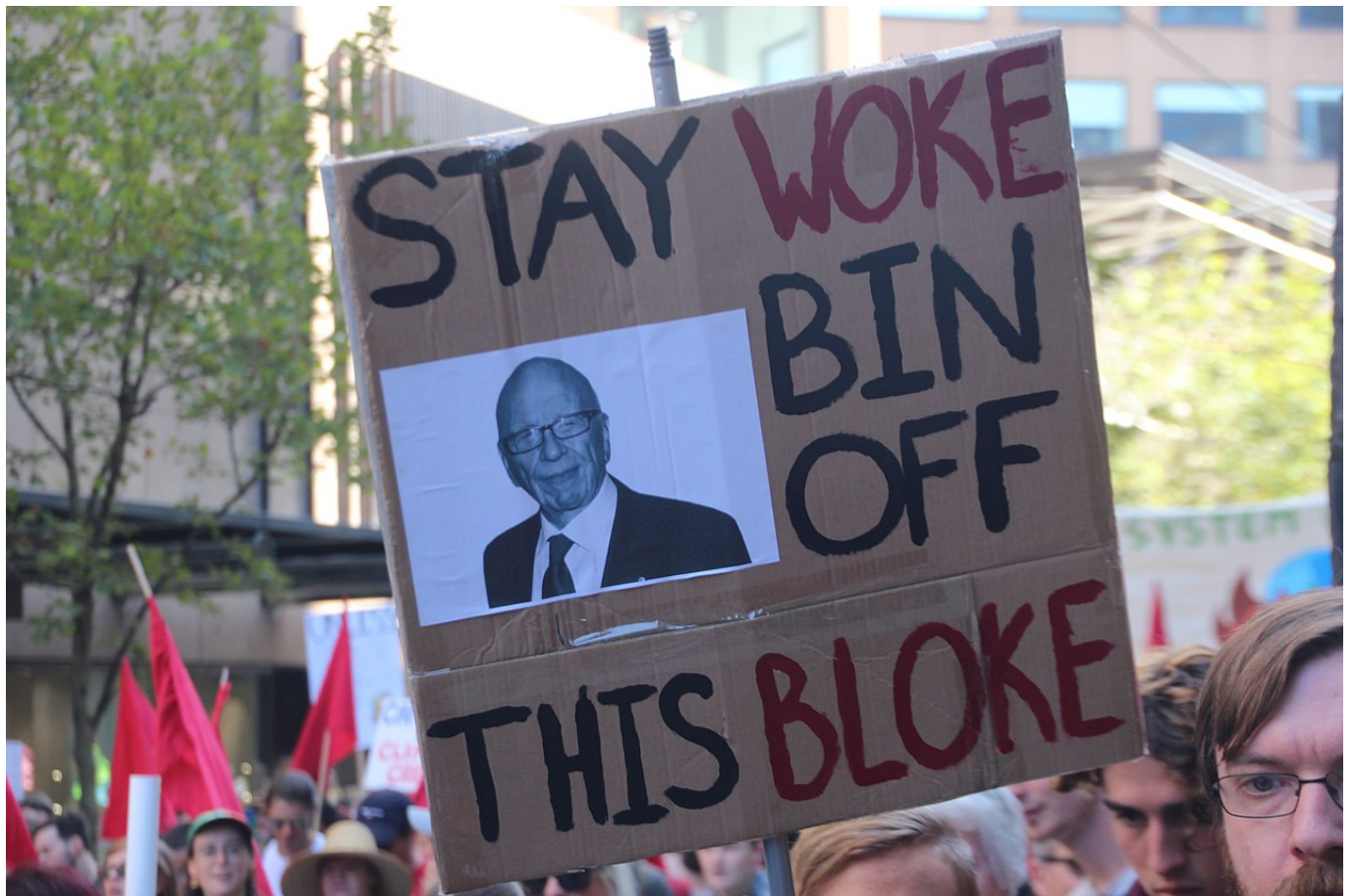
Termi yhdistettiin yhä useammin millennial-sukupolveen. Toukokuussa 2016 MTV News luokitteli woke-termin kymmenen sanan joukkoon, jotka teini-ikäisten pitäisi tietää vuonna 2016. American Dialect Society -äänestyksessä woke valittiin vuoden slangisanaksi vuonna 2017.[13] [31][32][33][34]

Samana vuonna termi sisällytettiin Oxford English Dictionary -sanakirjaan. Tutkijat Michael B. McCormack ja Althea Legal-Miller väittävät, että ilmaus woke toistaa Martin Luther King Jr.:n kehotuksen "pysyä hereillä, sopeutua uusiin ideoihin, pysyä valppaana ja kohdata muutoksen haaste". Kielitieteilijä Ben Zimmer kirjoittaa, että valtavirtaistumisen myötä termin "alkuperäinen pohja afroamerikkalaiseen poliittisena tietoisuutena on hämärtynyt".[35][4][11]

The Economist toteaa, että kun termiä alettiin käyttää kuvaamaan enemmän sosiaalisessa mediassa aktiivisia valkoisia ihmisiä, mustat aktivistit "arvostelivat performatiivisesti valveutuneita siitä, että he olivat enemmän huolissaan hyvesignaloinnista ja pisteiden keräämisestä kuin systeemisestä muutoksesta".[16]

Journalisti Amanda Hess sanoo, että sosiaalinen media vauhditti sanan kulttuurista omimista ja kirjoittaa: "*Pulma* on sisäänrakennettu. Kun valkoiset haluavat hyvesignaloita ja saada *sosiaalisia pisteitä* valveutuneisuudesta, he kävelevät suoraan *tuen osoittamisen* ja *kulttuurisen omimisen* upottavaan juoksuhiekkaan." Hess kutsuu woke-termiä "vasemmiston taputtelemaksi tavaksi tukea sensitiivisiä".[5][23]

Kuva: "Stay Woke – Bin Off this Bloke", juliste, joka kritisoi mediamoguli Rupert Murdochia ympäristönsuojelijoiden mielenosoituksessa Melbournessa, Australiassa vuonna 2020.

Vastaanotto

Vaikka termi *woke* koski alun perin rodullisia ennakkoluuloja ja afrikkalaisamerikkalaisia koskevaa syrjintää, muut aktivistiryhmät omaksuivat sen eri syistä. [30]

Abas Mirzaei, brändäyksen vanhempi luennoitsija Macquarien yliopistossa, sanoo, että termiä "on kyynisesti sovellettu kaikkeen virvoitusjuomista partaveitsiin".[30]

Termi *woke* on saavuttanut suosiota Amerikan vasemmiston keskuudessa; tämä on osittain ollut reaktio vuonna 2016 valitun Yhdysvaltain presidentin Donald Trumpin oikeistopolitiikkaan, mutta myös kasvavaan tietoisuuteen afrikkalaisamerikkalaisten kokeman historiallisen syrjinnän laajuudesta. [37]

Perry Bacon Jr.:n mukaan ideoihin, jotka liitetään *valveutuneisuuteen*, kuuluu amerikkalaisen *poikkeuksellisuuden*

(American exceptionalism) hylkääminen, kuten:

- usko, että Yhdysvallat ei ole koskaan ollut todellinen demokratia;
- että värilliset ihmiset kärsivät systeemisestä ja institutionaalisesta rasismista;
- että valkoiset amerikkalaiset ovat etuoikeutettuja;
- että afroamerikkalaiset ansaitsevat korvaukset orjuudesta ja orjuuden jälkeisestä syrjinnästä;
- että rodullisten ryhmien väliset erot, esimerkiksi tietyissä ammateissa tai toimialoilla, ovat automaattinen todiste syrjinnästä;
- että Yhdysvaltain lainvalvontaviranomaiset on suunniteltu syrjimään värillisiä ihmisiä, ja siksi ne olisi vapautettava, hajotettava tai uudistettava voimakkaasti;
- naiset kärsivät systeemisestä seksismistä;
- että yksilöiden pitäisi pystyä samaistumaan mihin tahansa sukupuoleen tai ei mihinkään;
- että Yhdysvaltain kapitalismi on syvästi puutteellinen;
- ja että Trumpin valinta presidentiksi ei ollut sattuma, vaan heijastus Yhdysvaltojen suuren enemmistön vallitsevista värillisiin kohdistuvista ennakkoluuloista. [37]

Monet näistä ajatuksista hyväksyttiin osassa Yhdysvaltain vasemmistoa, mutta ne olivat epäsuosittuja Yhdysvaltain väestön ja muiden, varsinkin keskustalaisempien demokraattisen puolueen osien keskuudessa. [37]

Kirjoittaja-aktivisti Chloé Valdary on todennut, että

valveutumisen käsite on "kaksiteräinen miekka", joka voi "varoittaa ihmisiä systeemisestä epäoikeudenmukaisuudesta" samalla se voi kuitenkin pahentaa asioita, koska sillä on "aggressiivinen ja performatiivinen ote progressiivisesta politiikasta". [2]

Sosiaalisen oikeuden tutkijat Tehama Lopez Bunyasi ja Candis Watts Smith vastustavat vuonna 2019 julkaisemassaan kirjassa *Stay Woke: A People's Guide to Making All Black Lives Matter* sitä, mitä he kutsuvat nimellä "*Woker-than-Thou-itis*", eli:

"Pyrkimys *valveutua* ja *tiedostaa* sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyviä ongelmia on arvokasta ja moraalista, mutta tavoite, että muut tunnustavat sinut *valveutuneena* ja *tiedostavana yksilönä*, on hyvesignaalointia, jonka tarkoituksena on kerätä somessa irtopisteitä ja hyötyä ns. *valveutuneisuudesta*." [38][39][40]

The Awl -lehdessä kirjoittava esseisti Maya Binyam ironisoi *valveutuneisuutta* näennäisestä kilpailusta: pelaajien joukossa on niitä, jotka "*nimeävät rasismia, kun se ilmaantuu*" ja jotka halveksivat "*valveutuneisuus-pelissä jälkeenjääneitä ihmisiä*". [23]

Woke-ajattelun suosio ja jatkuva *valveutuneisuuden valvonta* on kääntynyt tiedostavaa *valveutuneisuutta* vastaan. Liberaalista on tullut antiliberaalia, rasismin vastaisuudesta ihmisryhmiä segregoivaa, kielestä eräänlainen sanoihin kätkeytyjä miinoja välttelevä antikieli tai *n-kieli* (jossa kielletyt/loukkaavat sanat korvataan sanan etukirjaimella). Äärimmillen viedyn *valveutuneisuuden* uhkana on *uuspuritanismi**

*Puritanismi perustui Raamattuun ja hurskauteen. Pyhää sanaa oli levitettävä kaikkialle ympäristöön, ja ihmiset oli saatava ymmärtämään oman elämänsä syntisyys. Puritaanien hallintomalli oli ankara, ja siihen sisältyi myös yritys estää lähimmäisten syntiset teot. Puritanien mukaan Raamattu oli uskon ja muun elämän ylin ohje, jonka mukaan kirkollinen elämä ja julkinen hallinto järjestettiin. Puritanien hallintomalli oli ankara ja sääteli mm. ruokailutapoja ja pukeutumista. → Uuspuritanismi perustuu woke-ajatteluun ja sen toteutumisen valvontaan kaikkialla yhteiskunnassa.

Maaliskuussa 2021 Les Echos listasi *valveutuneisuuden* kahdeksan Z-sukupolven hyväksymän sanan joukkoon, jotka osoittavat yhteiskunnallinen käännekohtaa [”un tournant sociétal”] Ranskassa.

Valveutuneisuuden tunteen vaikutusta yhteiskuntaan on arvosteltu eri näkökulmista. Vuonna 2018 brittiläinen poliittinen kommentaattori Andrew Sullivan kuvaili *woke*-ajattelua ”vasemmiston sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kultiksi, uskonnoksi, jonka seuraajat osoittavat samaa intoa kuin kuka tahansa uudestisyntynyt evankelinen [kristity]” ja joka ” rankaise harhaoppisia karkottamalla (*cancel*) syntiset yhteiskunnasta tai pakottamalla heidät tunnustamaan julkisesti häpeänsä ja pyytämään syntejään anteeksi.”[30]

Vuonna 2021 brittiläinen elokuvantekijä ja DJ Don Letts totesi, että ”valveutuneessa maailmassa ei voi olla huumoria”, nuorten taiteilijoiden on vaikea tehdä protestimusiikkia ilman, että heitä syytetään kulttuurisesta omimisesta.

Monty Pythonista tunnettu John Cleese syytti hiljattain *woke*-kulttuuria kulttuurin, huumorin ja luovuuden tuhoajiksi. Vaarana on tosiaankin kielen kieltolaki ja taiteen, musiikin ja kirjallisuuden sääntely tai uudelleenkirjoittaminen *woke*-periaatteiden mukaisesti. Mutta kuten aatteiden hevosenkenkämalli osoittaa, ideologioiden ääripäissä toteutus, menetelmät ja tavoitteet yhtenevät; jo nyt sanan- ja ilmaisunvapautta puolustava konservatiivinen oikeisto valvoo ja sääntelee USA:ssa taidetta, kirjallisuutta, elokuvaa ja tiedettä. [42]

Vuoteen 2019 mennessä termiä *woke* käytettiin yhä enemmän ironisessa merkityksessä, mikä näkyy kahdessa samana vuonna julkaistussa kirjassa: Brendan O’Neillin *Anti-Woke* ja koomikko Andrew Doylein *Herätys*, joka kuvaa hänen fiktiivistä hahmoaan, Titania McGrathia.[43]

Woke halventavana terminä

Konservatiivien keskuudessa woke-termiä on alettu käyttää ensisijaisesti loukkauksena. Tässä halventavassa merkityksessä woke tarkoittaa *"suvaitsemattoman ja moralisoivan ideologian seuraamista"*. [2][26][44][16]

Brittitoimittaja Steven Poole kommentoi, että woke-termiä käytetään pilkkaamaan *"ylivanhurskasta liberalismia"*. Romano sanoo, että Amerikan oikeistolle *"woke"* – kuten sen serkku *'cancellointi'* – osoittaa, että *"poliittinen korrektius"* on mennyt pieleen." [2][45]

Progressiivisten sosiaalisten liikkeiden vastustajat käyttävät usein termiä pilkallisesti tai sarkastisesti vihjaten, että *"woke"* on performatiivisen aktivismin epärehellinen muoto. Kriitikot uskovat, että Black Lives Matter -liikkeet liioittelevat sosiaalisten ongelmien laajuutta. [2][44][46]

Kielitieteilijä ja yhteiskuntakriitikko John McWhorter väittää, että *valveutumisen* historia on samanlainen kuin *poliittisella korrektiudella* – toisella vasemmiston itseään määrittelevällä käsitteellä, jonka oikeisto omi vasemmistoa loukkaavaksi termiksi prosessissa, joka on kuin *eufemismien* (kiertoilmaisujen) juoksumatto. [47]

Republikaanipuolueen kannattajat ovat käyttäneet woke-termiä arvostellakseen demokraattisen puolueen jäseniä, kun taas keskusta-demokraatit käyttävät sitä oman puolueensa vasemmistolaisia jäseniä vastaan; nämä kriitikot syyttävät vasemmalla puolellaan olevia siitä, että he käyttävät *cancel-kulttuuria* vahingoittaakseen sellaisten henkilöiden työllistymisnäkyymiä, joita ei pidetä tarpeeksi *"valveutuneina"*. [26]

FiveThirtyEight-kirjailija Perry Bacon Jr. arvioi, että woken vastainen ilmiö liittyy republikaanien pitkäaikaiseen *takaiskupolitiikan* edistämiseen, jossa se ylläpitää valkoisten

konservatiivien pelkoa afroamerikkalaisten aktivismiin sekä muuttuviin kulttuurinormeihin. [26][48]

Woke-ajattelun, cancel-kulttuurin ja kriittisen rotuteorian vastustamisesta tuli merkittävä osa republikaanien vaalistrategiaa. Donald Trump totesi vuonna 2021, että Bidenin hallinto *"tuhoaa Amerikan valveutuneisuudella (woke)"*. Missourin senaattori Josh Hawley puolestaan totesi, että *"valveutunut (woke) väkijoukko yrittää tukahduttaa Amerikan"*. [49][44]

Woke-kapitalismi ja woke-pesu (vrt. valkopesu)

Woke capitalism

2010-luvun puoliväliin mennessä valveutumiseen liittyvä kieli oli päätyntyt valtamediaan ja sitä käytettiin markkinointiin.[35]

Käsitteen woke-kapitalismi loi kirjailija Ross Douthat brändeille, jotka käyttivät poliittisesti progressiivista markkinointia todellisten uudistusten korvikkeena. The Economistin mukaan esimerkkejä "woke-kapitalismista" ovat mainoskampanjat, jotka on suunniteltu vetoamaan milleniaaleihin, joilla on usein sosiaalisesti liberaalimpia näkemyksiä kuin aiemmilla sukupolvilla.[50] [51]

Asiakkaat pitivät näitä kampanjoita usein epärehellisinä ja epäaitoina, ja ne aiheuttivat vastareaktion, jonka tiivistää lause *"herää, mene konkurssiin (get woke, go broke)"*. [30]

Kulttuuritutkijat Akane Kanai ja Rosalind Gill kuvailevat "woke-kapitalismia" "dramaattisesti voimistuvana" suuntauksena, joka sisällyttää historiallisesti syrjäytyneet ryhmät (ensisijaisesti rodun, sukupuolen ja uskonnon perusteella) maskotteiksi mainoksissa, joissa markkinoidaan progressiivisten arvojen voimaannuttavaa vaikutusta. Toisaalta

Kanai ja Gill väittävät, että tämä luo individualisoidun ja depolitisoidun idean sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, mutta redusoiden sen itseluottamuksen kasvuksi. Toisaalta näkyvyys mainonnassa voi myös vahvistaa vastareaktiota juuri näiden vähemmistöjen tasa-arvoa vastaan.

Vähemmistöistä ei tulisi ainoastaan markkinoinnissa niitä hyödyntävien yritysten maskotteja, vaan myös uusliberaalin talousjärjestelmän ja sen sosiaalisesti epäoikeudenmukaisen järjestelmän maskotteja. Taloudellisesti heikoimmassa asemassa oleville vähemmistöjen tasa-arvosta tulisi siten välttämätön uusliberaalin talousjärjestelmän ylläpitämiseksi. Vähemmistöjen katsottaisiin olevan vastuussa tämän järjestelmän menetyksistä.[52]

Lähdeluettelo

1. *Cauley, Kashana (1 February 2019). "Word: Woke". The Believer. No. 123.*
2. *Romano, Aja (9 October 2020). "A history of 'wokeness'". Vox.*
3. *Garvey, Marcus; Garvey, Amy Jacques (1986) [first published 1923]. The Philosophy and Opinions of Marcus Garvey, Or, Africa for the Africans. Dover, Mass.: The Majority Press. p. 5. ISBN 978-0-912469-24-9.*
4. *"New words notes June 2017". Oxford English Dictionary. 16 June 2017.*
5. *"Stay Woke: The new sense of 'woke' is gaining popularity". Words We're Watching. Merriam-Webster.*
6. *Finkelman, Paul (2 February 2009). Encyclopedia of African American History, 1896 to the Present: From the Age of Segregation to the Twenty-first Century Five-volume Set. Oxford University Press, USA. ISBN 978-0-19-516779-5.*
7. *Matheis, Frank (August 2018). "Outrage Channeled in Verse". Living Blues. Vol. 49, no. 4. p. 15.*

8. Lead Belly – "Scottsboro Boys" (song). SmithsonianFolkwaysRecordings. 2 July 2015. Event occurs at 4:26 – via YouTube.
9. Redding, J. Saunders (1942). "Southern Awakening". *Negro Digest*. Vol. 1. p. 43.
10. Krouse, Tonya; O'Callaghan, Tamara F. (2020). *Introducing English Studies*. London: Bloomsbury Academic. p. 135. ISBN 978-1-350-05542-1.
11. Zimmer, Ben (14 April 2017). "'Woke,' From a Sleepy Verb to a Badge of Awareness". *Word on the Street*. *The Wall Street Journal*.
12. Beckham, Barry (1972). *Garvey Lives!: A Play*. OCLC 19687974.
13. Marsden, Harriet (25 November 2019). "Whither 'woke': What does the future hold for word that became a weapon?". *The New European*.
14. Pulliam-Moore, Charles (8 January 2016). "How 'woke' went from black activist watchword to teen internet slang". *Splinter News*.
15. Watson, Elijah C. (27 February 2018). "The Origin Of Woke: How Erykah Badu And Georgia Anne Muldrow Sparked The 'Stay Woke' Era". *Okayplayer*.
16. "How has the meaning of the word 'woke' evolved?". *The Economist explains*. *The Economist*. 30 July 2021.
17. Parker, Suzi (14 September 2012). "Pussy Riot should continue their mission even if freed". *The Washington Post*.
18. Parker, Suzi (21 April 2012). "What American women could learn from Pussy Riot, a Russian punk rock girl band". *The Washington Post*.
19. Watson, Elijah C. (25 February 2020). "The Origin Of Woke: How The Death Of Woke Led To The Birth Of Cancel Culture". *Okayplayer*.
20. Holloway, James (31 October 2019). "Obama warns against social media call-out culture". *New Atlas*.
21. Badu, Erykah [@fatbellybella] (8 August 2012). "Truth requires no belief. Stay woke. Watch closely."

- #FreePussyRiot" (Tweet) – via Twitter.
22. Richardson, Elaine; Ragland, Alice (Spring 2018). "#StayWoke: The Language and Literacies of the #BlackLivesMatter Movement". *Community Literacy Journal*. **12** (2): 27–56. doi:10.25148/clj.12.2.009099. ISSN 1555-9734.
 23. Hess, Amanda (19 April 2016). "Earning the 'Woke' Badge". *The New York Times Magazine*. ISSN 0028-7822.
 24. Holliday, Nicole (16 November 2016). "How 'Woke' Fell Asleep". *Oxford Dictionaries*. Archived from the original on 27 December 2016.
 25. Harper, Douglas. "wake". *Online Etymology Dictionary*.
 26. Bacon, Perry Jr. (17 March 2021). "Why Attacking 'Cancel Culture' And 'Woke' People Is Becoming The GOP's New Political Strategy". *FiveThirtyEight*.
 27. Brooks, David (25 July 2017). "Opinion | How Cool Works in America Today". *The New York Times*. ISSN 0362-4331. Quoted in Morgan (2020), p. 277
 28. Morgan, Marcyliena (2020). "'We Don't Play': Black Women's Linguistic Authority Across Race, Class, and Gender". In Alim, H. Samy; Reyes, Angela; Kroskrity, Paul V. (eds.). *The Oxford Handbook of Language and Race*. Oxford University Press. pp. 276–277. doi:10.1093/oxfordhb/9780190845995.013.13. ISBN 978-0-19-084599-5.
 29. Hartley, John (2020). *Communication, Cultural and Media Studies: The Key Concepts* (5th ed.). Routledge. pp. 290–291. ISBN 978-1-3518-4801-5.
 30. Mirzaei, Abas (8 September 2019). "Where 'woke' came from and why marketers should think twice before jumping on the social activism bandwagon". *The Conversation*.
 31. Trudon, Taylor (5 January 2016). "Say Goodbye To 'On Fleek,' 'Basic' And 'Squad' In 2016 And Learn These 10 Words Instead". *MTV News*.
 32. Steinmetz, Katy (7 January 2017). "'Dumpster Fire' Is the American Dialect Society's 2016 Word of the Year". *Time*.

33. King, Georgia Frances (7 January 2017). "The American Dialect Society's word of the year is 'dumpster fire'". Quartz.
34. Metcalf, Allan (6 January 2017). "2016 Word of the Year is dumpster fire, as voted by American Dialect Society" (PDF) (Press release). American Dialect Society.
35. Sobande, Francesca (2019). "Woke-washing: 'Intersectional' femvertising and branding 'woke' bravery" (PDF). *European Journal of Marketing*. **54** (11): 2723–2745. doi:10.1108/EJM-02-2019-0134. ISSN 0309-0566. S2CID 213469381. adverts span from 2015–2018, which reflects the point at which the language of 'woke(ness)' entered mainstream media and marketing spheres
36. Michael B., McCormack; Legal-Miller, Althea (2019). "All Over the World Like a Fever: Martin Luther King Jr.'s World House and the Movement for Black Lives in the United States and United Kingdom". In Crawford, Vicki L.; Baldwin, Lewis V. (eds.). *Reclaiming the Great World House: The Global Vision of Martin Luther King Jr.* University of Georgia Press. p. 260. ISBN 978-0-8203-5602-0. JSTOR j.ctvfxv9j2.15.
37. Bacon, Perry Jr. (16 March 2021). "The Ideas That Are Reshaping The Democratic Party And America". *FiveThirtyEight*.
38. Worth, Sydney (19 February 2020). "The Language of Antiracism". *Yes! Magazine*.
39. Bunyasi, Tehama Lopez; Smith, Candis Watts (2019). *Stay Woke: A People's Guide to Making All Black Lives Matter*. NYU Press. p. 202. ISBN 978-1-4798-3648-2.
40. Spinelle, Jenna (19 June 2020). "Take Note: Authors Of 'Stay Woke' On Structural Racism, Black Lives Matter & How To Be Anti-Racist". WPSU.
41. Belin, Soisic (29 March 2021). "Huit mots pour comprendre la génération Z" [Eight words to understand Generation Z]. *Les Echos Start* (in French).
42. Thomas, Tobi (16 March 2021). "'Woke' culture is threat to protest songs, says Don Letts". *The Guardian*.

43. Shariatmadari, David (14 October 2019). "Cancelled for sadfishing: the top 10 words of 2019". *The Guardian*.
44. Smith, Allan; Kapur, Sahil (2 May 2021). "Republicans are crusading against 'woke'". *NBC News*.
45. Poole, Steven (25 December 2019). "From woke to gammon: buzzwords by the people who coined them". *The Guardian*.
46. Butterworth, Benjamin (21 January 2021). "What does 'woke' actually mean, and why are some people so angry about it?". *inews.co.uk*.
47. McWhorter, John (17 August 2021). "Opinion | How 'Woke' Became an Insult". *The New York Times*.
48. Kilgore, Ed (19 March 2021). "Is 'Anti-Wokeness' the New Ideology of the Republican Party?". *Intelligencer*. Vox Media.
49. Anderson, Bryan (2 November 2021). "Critical race theory is a flashpoint for conservatives, but what does it mean?". *PBS NewsHour*. Associated Press. Retrieved 3 November 2021.
50. Lewis, Helen (14 July 2020). "How Capitalism Drives Cancel Culture". *The Atlantic*.
51. "Woke, not broke". *Bartleby*. *The Economist*. Vol. 430, no. 9127. 26 January 2019. p. 65. ISSN 0013-0613.
52. Kanai, A.; Gill, R. (28 October 2020). "Woke? Affect, neoliberalism, marginalised identities and consumer culture". *New Formations: A Journal of Culture, Theory & Politics*. **102** (102): 10–27. doi:10.3898/NewF:102.01.2020. ISSN 0950-2378. S2CID 234623282.

Aiheesta tarkemmin

- Adams, Joshua (5 May 2021). "How 'Woke' Became a Slur". *ColorLines*.
- Hunt, Kenya (21 November 2020). "How 'woke' became the word of our era". *The Guardian*.
- Kelley, William Melvin (20 May 1962). "If You're Woke You Dig It; No mickey mouse can be expected to follow

- today's Negro idiom without a hip assist". Sunday Magazine. The New York Times. p. 45. ISSN 0028-7822.*
- *McCutcheon, Chuck (25 July 2016). "Speaking Politics word of the week: woke". The Christian Science Monitor.*
 - *Peters, Mark (December 2016). "Woke". 2016 Words of the Year. The Boston Globe.*
 - *Robinson, Ishena (26 August 2022). "The Evolution of Woke: From Black Empowerment to Whitewashed Fear-Mongering". NAACP Legal Defense and Educational Fund. Archived from the original on 26 August 2022.*
 - *"woke adjective earlier than 2008". Oxford English Dictionary. 25 June 2017.*

Text is available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike License 3.0